

Mitä on usko?

II

Pekka Ervastian esitelmä 8/10 1916

Protestantismin periaate, se periaate, jonka viime sunnuntaina sanoimme sisältävän protestantismin sanoman ytimen, on: Usko yksin auttaa. Tätä lausetta tutkimme viime sunnuntaina ja nyt tahdomme vielä jatkaa tutkimistamme, tahdomme vielä tutkia ja tarkastaa samaa asiaa. Me tutkimme jo tuossa lauseessa: ”Usko yksin autuuttaa, tekee autuaaksi“, tarkoitettua usko-käsitettä, mutta vielä emme ole päässeet käsitykseen siitä, mitä merkitsee autuus, vielä emme ymmärrä tuota käsitettä ”autuus“. Me kysymme siis: Mitä merkitsee se autuus, johon usko vie, ja millä tavalla usko autuuttaa? Kirkossa käsitetään autuudella ns. ikuista autuutta, mutta sitä käytetään myös merkityksessä ”pelastus“. ”Usko yksin pelastaa, usko tekee autuaaksi, sillä uskossa on pelastus“, opettaa dogmaattinen kirkko ja se vielä lisää: ”Usko pelastaa ihmisen ikuisesta kadotuksesta, johon hän muuten automaattisesti joutuisi.“ Me tiedämme, että myös teosofit käyttävät pelastus-sanaa määrätyssä merkityksessä, jota kyllä voi sanoa ihmisen autuuttamiseksi. Tämä pelastus-käsite ei teosofein suussa silloin merkitse pelastusta ikuisesta kadotuksesta, johon teosofia ei usko, vaan sillä tarkoitetaan pelastusta, vapautusta tästä maallisesta elämästä, tästä olotilasta, joka itsessään on kärsimystä, tuskaa ja pahaa. Tämä maallinen elämähän on ehtona kaikelle pahalle, tuskalle ja kärsimykselle ts. kaikki paha, mikä ihmistä kohtaa, niinhyvin ulkoapäin tuleva että ihmisestä itsestään johtuva, kaikki se käy käsi kädessä aineellisen ja ruumiillisen elämän kanssa. Sentähden se pelastus, josta teosofia puhuu, pelastus

esoteerisessa eli sisäisessä merkityksessä, ei ole pelastumista jostain kuoleman jälkeisestä vaikeudesta, vaan se on pelastusta siitä, että ihminen on pakotettu syntymään jälleen tähän aineelliseen elämään, joka on kaiken pahan ehtona. Se on pelastusta jälleensyntymisen pakosta, jälleensyntymisen pyörästä. Se ei ole pelastusta sellaisesta tulevasta pahasta, josta meillä ei vielä ole tietoa, vaan se on pelastus siitä pahasta, jonka me tunnemme ja tiedämme. Se ei ole myöskään pelastusta sillä tavalla, mitä materialistit uskovat ja opettavat, että me kuolemassa haihdumme tyhjiin ja pääsemme pois koko elämästä, vaan se on pelastusta niin, että me jotain voitamme. Me voitamme pahan ja ikuinen autuus alkaa silloin tässä näkyvässä elämässä, tässä näkyvässä maailmassa, joka on kaiken pahan ja surun lähde. Esoteerisesti pitää paikkansa se, että iankaikkinen autuus alkaa tässä ruumiillisessa elämässä. Pelastus on saavutettavissa tässä ruumiillisessa elämässä, ja tässä ruumiillisessa elämässä ihminen on oleva vapaa. Jos siis protestantismin periaate: Usko yksin autuuttaa, on tosi, jos tämä sana, tämä lause on tosi, jos siihen sisältyy elämän totuus, niin sen täytyy merkitä: ”Usko yksin, usko sinänsä voi pelastaa ja vapauttaa ihmisen kaikesta pahasta, kaikesta kärsimyksestä, ja viedä hänet tässä elämässä iankaikkiseen autuuteen“.

Ja kun otamme tämän lauseen tässä merkityksessä, silloin kysymme: Mikä on tämä pelastus iankaikkiseen autuuteen, mikä on se elämä, joka ihmiselle silloin alkaa? Se on teknillisesti katsoen se elämä, joka alkaa vihkimyksessä. Ottakaamme mikä teosofinen kirja tahansa, joka puhuu näistä asioista, niin saamme lukea, että vihkimys nostaa ihmisen pois tästä maailmasta niin, ettei hän ole enää synnin orja, pahan orja. Hän ei voi enää joutua — niinkuin kristinuskossa sanotaan — perkeleen valtaan, hän on nyt ehdottomasti Jumalan oma. Ja kun pidämme mielessämme, että se elämä on samaa kuin vihkimys, se jota me teosofit kutsumme vihkimykseksi, että se on uuden elämän alkua, ihmisen

uudestisyntymistilan alkua, silloin meidän täytyy vielä kerran kysyä: ”Onko noissa sanoissa 'usko yksin autuuttaa ja pelastaa' perää?” Ja jos vastaamme siihen myöntävästi: ”On“, silloin olemme lausuneet hämmästyttävän väitteen, joka tuo mieleen vanhan teosofisen opin, mutta joka samalla asettaa tuon opin hämmästyttävään valoon, se tuo mieleen teosofisen opin ns. ”puhdistuksen tiestä“. Jos sanomme: ”Pitää paikkansa, että usko voi ihmisen pelastaa, usko voi ihmisen vapahtaa, usko voi ihmisen vihkiä“, silloin olemme itse asiassa sanoneet: ”Usko vie ihmisen puhdistuksen tielle ja puhdistuksen tie voi meidät vihkiä.“ Millä tavalla on siis usko puhdistuksen tien veroinen, millä tavalla puhdistuksen tie voi ottaa uskon muodon? Kun näin kysymme, on hyvä ensin muistuttaa mieleemme, mitä on puhdistuksen tie.

Jos otamme selvää, mitä teosofinen kirjallisuus puhuu puhdistuksen tiestä, niin huomaamme, että se on sellainen välttämätön ihmissielun puhdistus, jonka pitää tapahtua, ennenkuin ihminen voi ottaa vastaan oman korkeamman minänsä. Ennenkuin ihminen voi tulla oman sisimmän itsensä ilmennykseksi, täytyy hänen käydä lävitse määrätty puhdistusprosessi, ja tätä nimitetään puhdistuksen tieksi. Tällä tiellä erotetaan neljä eri astetta. Ensimmäinen on, kuten ehkä muistatte, kyky erottaa todellinen epätodellisesta. Teosofisessa kirjallisuudessa käytetään näistä askeleista vanhoja vedantalaisia nimityksiä, ja tuon ensimmäisen askeleen nimenä on ”viveka“. Se on kyky nähdä, mitä elämässä on todellista ja pysyvää, ja mitä on vaihtuvaa. Tätä näkemystä seuraa toinen askel, ”vairaagja“, joka on tunteettomuus ja välinpitämättömyys epätodelliseen nähden. Kolmas askel on ”shatsampatti“ eli kuusi hyvettä, joka merkitsee, että ihmisen täytyy saada haltuunsa oma persoonallisuutensa ja kyetä hillitsemään sanojaan, ajatuksiaan, käytöstään. Hänen pitää kehittää itsessään suvaitsevuutta ja kestävyyttä, hänen pitää olla täynnä uskoa Mestareihin jne. Tämä kaikki on tärkeintä kolmannelle

askeleelle, sillä vaikka ihminen on nähnyt sen, mikä on pysyväistä, tosi olevaista, ja rakastaa sitä, mutta ei voi päästä vapaaksi omista paheistaan eikä hallita itseään, niin hän ei voi pysyvästi rakastaa tosi olevaista, sillä olevainen häipyä hänen näkyvistään, ellei hän voi itseään hallita. Tästä ovat esimerkkeinä mm. monet keskiajan munkit ja nunnat, jotka kyllä olivat päässeet toiselle askeleelle, mutta eivät kyenneet astumaan edelleen, eivät kyenneet itseään hillitsemään. He lankesivat pois olevaisen tuntemisesta ja heidän lankeemuksensa saattoi olla suuri. — Neljäs askel on ”mumuksha“ eli pelastumisen kaipuu. Se on aivankuin lopullinen tunnelma, joka on seuraus kaikesta edellisestä ja päättyy vihkimykseen.

Olen aikaisemminkin puhunut näistä asioista, olen viitannut siihen, että kristinopissa on selvästi esitetty puhdistuksen tie ja sen eri askeleet. Ja vaikka sanotaankin, että usko yksin tekee autuaaksi — jota, niinkuin olemme huomanneet, on saatettu käsittää väärin — niin siinä selvästi määritellään käytännöllinen uskon elämä, määritellään sen kasvu. Kristinopin dogmatiikassa sanotaan nimenomaan, että usko ei ole mikään hetken lapsi, tuo Lutherin opettama usko ei ole helposti saavutettavissa, vaan se on vähitellen kasvava ja saavutettava sielun tila. Sanotaan, että se on Pyhän Hengen armoaikutusta ja tehdään selvä ero tämän armoaikutuksen kasvun askelten välillä. Ensimmäinen askel on ”kutsumus“. Jumala kutsuu ihmisen ja ihminen tulee jollain tavalla kosketuksiin Jumalan kanssa. Ja mitä on Jumala? Se on jokin, joka on pysyväistä, se ei ole muuttuvaa, vaan todellista. Kun kristityt siis sanovat: Jumala kutsuu, niin se on aivan samaa kuin viveka, eli erottaa todellinen epätodesta. Toinen askel on ”parannus eli mielen muutos“. Mieli, joka on rakastanut pettäviä ilmiöitä, se sama mieli kääntyy rakastamaan Jumalaa, ja se on samaa kuin vairaagja. Kolmas askel Jumalan armoaikutuksessa on kristillisen teologian mukaan

”vanhurskauttaminen“ ja se vastaa kuutta hyvettä. Neljäs askel uskon tiellä on ”kirkastus“, ja se on samaa kuin pelastuksen kaipuu. Näistä seikoista olen puhunut kirjassessani ”Kirkonopin teosofia“ tarkemmin, tahdon vain tässä ohimennen mainita kristillisen kirkon opettamasta puhdistuksen tiestä ja sen eri askeleista, että me huomasimme, miten kristityt teologit ovat alkuaan aavistaneet, mitä on puhdistuksen tie ja miten he ovat kuvanneet sitä uskon kasvuksi.

Ja nyt me väitämme, että usko voi todella ihmisen vapauttaa, että usko on sama kuin puhdistuksen tie, mutta meidän täytyy lisätä tähän, että usko on kuin jokin menetelmä, millä me puhdistamme itsemme ja valmistamme itsemme vihkimykseen. Usko on yksi monista menetelmistä, millä ihminen voi puhdistua, sillä me tiedämme, että näitä menetelmiä on monta ja että puhdistuksen tiellä on monta muotoa. Kaikissa uskonnoissa on opetettu menetelmiä ihmisten puhdistamiseksi, sillä uskontojen tarkoitus on viedä ihmiset valoon. Ja siksi on joka uskonnossa esitetty puhdistuksen tie, aina on ollut tiedossa jokin menetelmä, joka esittää, millä tavalla ihmisen tulee puhdistaa itseään. Niin ei myöskään tämä uskonto, jossa me elämme, tämä kristinusko ei ole muitten uskontojen ulkopuolella, vaan tässäkin on tahdottu, johtaa ihmisiä puhdistuksen tien kautta vihkimykseen, ei yksin katolisessa kirkossa, vaan kaikissa kirkoissa ja lahkoissa. Ja siitä syystä luterilaisuudessa ja kaikessa protestantismissa on olemassa selvä määritelmä puhdistuksen tiestä.

Ja kun tarkastamme protestanttisen liikkeen historiaa sisäiseltä kannalta, niin huomaamme, että liikkeen alkuunpanija, Martti Luther, ei ollut mikään vähäpätöinen kiihkoilija, vaan hän oli todellinen Herran sotilas. Luther oli, toisin sanoen, mies joka itse taisteli uuden ajan puolesta. Hän tunsu henkensä voimalla, että nyt tarvittiin jotain uutta puhdistuksen tietä, tarvittiin uutta menetelmää. Vanha katolinen menetelmä ei enää vastannut tarkoitustaan, nyt

tarvittiin uutta, joka ei ollut uusi päämääränsä vuoksi, vaan uusi menetelmä ihmisten puhdistamiseksi. Ja Luther taisteli tämän uuden menetelmän puolesta ja hän voitti taistelun, ja se menetelmä oli lyhyesti sanoen usko. Luther sanoi: Usko vapauttaa, tämä usko yksin vapauttaa. Hän ei tuntenut muita uskontoja kuin katolisen kirkon, eikä voinut siis vertailla keskenään eri menetelmiä, niinkuin me tänä päivänä voimme tehdä, hän vain taisteli itselleen uuden menetelmän, jota hän määritteli näin: Usko yksin tekee autuaaksi, usko yksin pelastaa ihmisen.

Ja nyt kysymme: Mitä on tämä usko, mikä on puhdistuksen tien tarkoitus ja mikä on sen olemus? Ja jos emme tyydy äskeiseen teosofiseen määritelmään, että se personallisuuden valmistamista vastaanottamaan korkeampaa minää, vaan tahdomme tarkempaa selvitystä, niin saamme vastauksen, jonka jokainen voi tuntea ja tietää todelliseksi ja oikeaksi: Puhdistuksen tie on sitä, että ihmisen tahto herää toimintaan. Mutta nyt me voimme kysyä: Miksi sitten pitää ihmisen tahto herätä toimintaan, miksi ihmisen pitää tahtoa pelastusta, tahtoa Jumalaa, sillä eikö ole niin, että suuri elämä sinänsä vie vähitellen ihmisen päämäärään, eikö Jumala lopulta nosta meitä kaikkia, vaikka emme itse tekisi mitään sen eteen? Näin me voimme ajatella ja luulla, koska uskomme jälleensyntymiseen ja tiedämme, että karman laki johtaa maailmaa niin, että me saamme seuraavassa elämässä jatkaa siitä, mihin olemme tässä elämässä kehityksessä päässeet, ja ottaa vastaan entisten tekojemme seuraukset. Me voimme näin luulla, me voimme uskoa, että luonnossa on kehityksen virta, joka kantaa meitä päämäärään, että ihminen voi pelastua vain elämällä tässä elämässä mukana. Eihän kukaan ihminen joudu hukkaan, jokainenhan savuttaa kerran täydellisyyden, voimme ajatella. Mutta kun kysymme: ”Onko asia näin?“, niin vastaus on ehdoton: ”Ei ole, ei ole olemassa sellaista kehityksen virtaa, joka kantaisi meitä ilman, että itse ponnistamme.“

Kun eurooppalaisille selvisi kehitysaate Charles Darwinin tutkimusten ja keksintöjen kautta, niin syöpyi ihmisten mieliin käsitys, että uudet muodot ovat kehityseriaatteen ruumiillistumia, ja että elämässä vallitsee laki, joka alati kehittää uusia muotoja entisten hävitessä. Myöhemmät tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että tämä käsityskanta on väärä. Sellaista kehitystä ei ole luonnossa, päinvastoin, luonto edustaa konservatiivista periaatetta. Se koettaa pysyä vanhoissa muodoissa ja se vastustaa kehitystä. Darwin oli liian rohkea laatiessaan muka päteviä lakeja, kun hän oli vielä tutkijan asteella, sillä myöhemmät tutkimukset ovat johtaneet siihen tulokseen, että luonto on itse asiassa kehitystä vastaan ja pitää kaikkea vanhoissa muodoissaan. Tämä ihmeellinen tieteellinen havainto tukee salatieteellisiä oppeja, jotka sanovat, että kaikki kehitys tapahtuu ja pannaan toimeen näkymättömällä tavalla, sisästä päin. Jos luontoon tuodaan jokin uusi kehitysvoima sisästä päin, niin luonto mukautuu. Me ihmiset voimme saada aikaan uusia muunnoksia kasveissa ja eläimissä, mutta silloin me olemme itse se kehittävä voima, johon luonto mukautuu. Salatieteellinen oppi on, ettei mikään kehity eteenpäin, ellei siinä vaikuta sisäinen kehittävä voima, ja ihmiselämään sovellettuna se merkitsee, ettei ihmisenkään sielullisena ja ruumiillisena olentona kehity, ettei hänkään voi saavuttaa lopullista päämääräänsä, ei voi pelastua ja saavuttaa sitä autuutta ja ihannetta, johon hänen sisäinen aavistuksensa viittaa, ellei hänessä herää kehitysvoima, tahdon voima, joka vaikuttaa sisästä päin.

Jos ihminen luottaisi vain luontoon, niin hän pysyisi vanhassa. Ihminen voisi luulla, että hän kehittyi, kun hänen sielunsa kehittyi ja hän oppii yhä paremmin tuntemaan ja havaitsemaan ulkomaailmaa, mutta henkisesti hän ei kehity siten. Ihmisessä täytyy herätä tahto, että hän voisi kehittyä henkisesti, ihmisen pitää itse tahtoa, että hänestä tulisi jumalallinen olento ja että hän vapautuisi kaikesta pahasta,

kaikesta tietämättömyydestä. Ihmisen täytyy itse tahtoa tätä, silloin vasta voi hänelle toivon tähti loistaa. Jos ihminen ei itse tahdo henkisesti kehittyä, niin hänelle on jälleensyntyminen vain vanhan elämän uudistamista erilaisissa muodoissa.

Se usko, joka on sama kuin puhdistuksen tie, ei ole tunteiden kanssa tekemisissä. Se ei ole älyä eikä sentimentaalista tunnetta, sillä kaikki sellainen on harhaan vievää, se usko ei ole liioin maailmankatsomusta, sillä maailmankatsomus on tekemisissä meidän järkemme kanssa, vaan se usko on pikemmin tekemisissä meidän tahtomme kanssa. Se usko on meidän tahtomme heräämistä, se usko on uskoa jumalalliseen rakkauteen, se on tahtoa rakastaa. Kuinka tämä usko herää? Sen herääminen on mystillinen kokemus, eikä se, joka ei ole kokenut Jumalan rakkautta, voi siitä mitään tietää. Se on mystillinen kokemus, kuinka sellaisen voi herättää? Tämä uskoa on aina koetettu puhdistuksen tiellä herättää, ja Luther löysi siihen keinon. Hän sanoi: "Se usko herää ihmisessä, kun hän katselee Jumalan rakkautta Jeesus Kristuksessa ja näkee Jeesus Kristuksessa sen Jumalan täydellisyyskuvan, Jumalan kuvan inhimillisessä täydellisyydessä, sen kuvan, joka on elävä Kristus, joka aina on ja elää ihmiskunnan sisällä, ihmiskunnan tajunnassa ja jota ilman ihmiset eivät jaksaisi olla olemassa! Ihmiset eivät jaksaisi elää, ellei heissä, heidän sisällään olisi Jeesus Kristus. Isän Jumalan iankaikkinen rakkaus. Isän rakkaus on Kristus meissä jokaisessa. Kun me näemme sen, mitä Jumala meistä tahtoo, kun me näemme Jeesus Kristuksen, niin se täyttää meidät ihmeellisellä inspiraatiota: "Niin Jumala meitä rakastaa, että hän on minuun asettanut ainoan Poikansa, ihmishanteen on hän asettanut minuun, se on kallio, jonka päällä yksin voin seista." Kun ihmisen täyttää tämä jumalallinen rakkaus, silloin hänen tahtonsa herää, silloin hänessä herää elämään usko, joka on tahtoa olla tuon ihanteen mukainen ja uppoutua tuohon jumalalliseen rakkauteen. Ja kun meidän persoonallisuutemme

sanoo: ”Minä tahdon, niin minä tahtoisin aina elää niin“, niin meidän ei tarvitse enää alistua pahaan. Me olemme ulkopuolella pahaan, me olemme ulkopuolella tuota aineellista elämää, sillä meissä on Kristus, Jumalan rakkaus. Meidän ei tarvitse enää tuskitella, me saamme antautua kokonaan Jumalalle, me saamme olla kokonaan sitä, mitä olemme. Ja tämä usko, joka on elävää elämää, tämä usko se kuljettaa meitä puhdistuksen tiellä, se puhdistaa meitä. Puhdistaa se meidät muutamissa hetkissä, muutamissa tunteissa, muutamissa viikoissa; vai viekö puhdistus muutaman elämän, sitä me emme tiedä, mutta kun se usko on meissä, niin se varmasti kuljettaa meitä eteenpäin puhdistuksen tiellä. Se kuljettaa meitä vihkimystä kohti, sitä kirkastusta kohti, joka vihkii meidät täydellisten ihmisten joukkoon, vihkii meidät veljien joukkoon, maailman iankaikkisten olentojen joukkoon.

(Puhtaaksi kirjoittanut P.S.)